

OILAVIY BOLALAR UYLARI TARBIYALANUVCHILARINI OILAVIY HAYOTGA TAYYORLASHNING SHAKL, METOD VA VOSITALARI

Muxamadiyev Xojiakbar Aslitdinovich

Qori Niyoziy nomidagi Tarbiya pedagogikasi milliy instituti mustaqil izlanuvchisi.

Telefon: +998(91) 199- 22- 25 E- pochta: muxamadiyev-xojiakbar@mail.ru

<https://doi.org/10.5281/zenodo.14211435>

Annotatsiya. Ushbu maqolada oilaviy bolalar uylari tarbiyalanuvchilari o'g'lonlarini va qizlarini oilaviy hayotga tayyorlashning shakl, metod va vositalarini o'rganish borasida bir qancha ma'lumotlar va shaxsiy qarashlar keltirib o'tilgan.

Kalit so'zlar: bolalar uyi tarbiyalanuvchilarini oilaviy hayotga tayyorlash shakllari, bolalar uyi tarbiyalanuvchilarini oilaviy hayotga tayyorlash vositalari, bolalar uyi tarbiyalanuvchilarini oilaviy hayotga tayyorlash metodlari

THE FORM, METHODS AND TOOLS OF PREPARING THE CAREGIVERS OF FAMILY CHILDREN'S HOMES FOR FAMILY LIFE

Abstract. In this article, a number of information and personal views are presented regarding the study of the forms, methods and means of preparing boys and girls of family orphanages for family life.

Key words: forms of preparing children of orphanages for family life, means of preparing children of orphanages for family life, methods of preparing children of orphanages for family life.

ФОРМА, МЕТОДЫ И СРЕДСТВА ПОДГОТОВКИ ВОСХОДИТЕЛЕЙ СЕМЕЙНЫХ ДЕТСКИХ ДОМОВ К СЕМЕЙНОЙ ЖИЗНИ

Аннотация. В данной статье представлен ряд сведений и личных взглядов относительно изучения форм, методов и средств подготовки мальчиков и девочек семейных детских домов к семейной жизни.

Ключевые слова: формы подготовки детей детских домов к семейной жизни, средства подготовки детей детских домов к семейной жизни, методы подготовки детей детских домов к семейной жизни.

KIRISH

Bolalar uylaridagi bolalar uchun "shaxsiy hayot" tushunchasi juda noaniq va chuqur tahlilni talab qiladi. Bir tomondan, har bir inson, uning bolaligi sharoitidan qat'i nazar, shaxsiy hayot huquqiga ega. Ushbu huquq quyidagilarni o'z ichiga oladi:

- Shaxsiy munosabatlar: do'stlik, ishqiy munosabatlar, yaqinlaringizni tanlash qobiliyati.
- Individuallik: o'z manfaatlariga, sevimli mashg'ulotlariga, dunyoqarashiga bo'lgan huquq.
- Maxfiylik: shaxsiy daxlsizlik huquqi, yozishmalarining maxfiyligi va boshqalar.

Boshqa tomondan, mehribonlik uylari tarbiyalanuvchilari ko'pincha bu huquqni amalga oshirishda muayyan cheklovlarga duch kelishadi, chunki ular vaziyatning o'ziga xos xususiyatlaridan kelib chiqadi:

- Oilaviy munosabatlarda tajribaning yetishmasligi: Mehribonlik uylarida o'sgan ko'plab bolalar to'laqonli oila namunasiga ega emaslar va er-xotin sifatida munosabatlarni qanday qurishni bilishmaydi.

- Shikastli tajribalar: Ba'zi bolalar jarohatlarning turli shakllarini boshdan kechirgan, bu ularning yaqin munosabatlarni shakllantirish qobiliyatiga salbiy ta'sir ko'rsatishi mumkin.

-Ijtimoiy stigma: Jamiyatda ko'pincha bolalar uylarida tarbiyalangan bolalarga nisbatan noto'g'ri qarashlar mavjud bo'lib, bu ularning ijtimoiy moslashishi va oila qurishini qiyinlashtirishi mumkin.

-Muloqot uchun cheklangan imkoniyatlar: Bolalar uylarida ko'pincha bolalarning tengdoshlari va qarama-qarshi jins vakillari bilan muloqot qilish imkoniyatlarini cheklaydigan qat'iy rejimlar mavjud.

Bolalar uylaridagi bolalarning shaxsiy hayoti qanday bo'lishi mumkin:[1]

-Tajribaning yetishmasligi: Ko'pgina talabalar romantik munosabatlar tajribasiga ega emaslar va munosabatlarni shakllantirishda qiyinchiliklarga duch kelishlari mumkin.

-Qabul qilishga intilish: Ko'pincha mehribonlik uylarida o'sgan yoshlar, birinchi navbatda, munosabatlarda qabul qilish va tushunishni izlaydilar.

-Yaqinlik qo'rquvi: Shikastli tajribalar yaqinlik qo'rquvi va boshqa odamlarga ishonchsizlikning rivojlanishiga olib kelishi mumkin.

-Muloqotdagi qiyinchiliklar: Muloqot ko'nikmalarining yetishmasligi chuqur va ishonchli munosabatlarni o'rnatishni qiyinlashtirishi mumkin.

Vaziyatni yaxshilash uchun nima qilish kerak:

-Psixologik yordam: Psixolog bilan individual va guruh mashg'ulotlarini o'tkazish bolalarning muloqot qilish qobiliyatini rivojlantirishga, o'z-o'zini hurmat qilishni oshirishga va munosabatlarni o'rnatishga yordam beradi.

-Ta'lim dasturlari: Jinsiy tarbiya va oila psixologiyasi bo'yicha mashg'ulotlar o'tkazish bolalarga kerakli bilim va ko'nikmalarni egallashga yordam beradi.

-Xavfsiz muhitni yaratish: Bolalar uyida ishonch va hurmat muhitini yaratish bolalarning o'zlarini qulay his qilishlariga va o'z his-tuyg'ularini ochiq ifoda etishlariga yordam beradi.

-Ijtimoiy qo'llab-quvvatlash: Mehribonlik uylari bitiruvchilarini muassasani tark etgandan so'ng qo'llab-quvvatlash ularga mustaqil hayotga moslashish va munosabatlarni o'rnatishga yordam beradi.

Har bir insonning shaxsiy hayoti o'ziga xosligini va ko'plab omillarga bog'liqligini tushunish muhimdir. Kattalar tomonidan qo'llab-quvvatlash va tushunish, shuningdek, rivojlanish uchun qulay shart-sharoitlar yaratish mehribonlik uylaridagi bolalarning baxtli va to'liq hayotga bo'lgan huquqlarini amalga oshirishga yordam beradi.

Mehribonlik uylari tarbiyalanuvchilarini mustaqil yashashga, o'z oilasini yaratishga tayyorlash tizimli yondashuvni talab qiladigan murakkab vazifadir. Bu jarayon juda murakkab va uzun vaqt talab qiladi. Bolalar uylari tarbiyalanuvchilarini oilaviy hayotga tarbiyalashning muhim jihati shundan iboratki, bolalar bizning kelajagimiz poydevorlari ularni kelajakda oilaviy muhitda bo'lishlari, yana yetimlar sonining ortmasligiga katta yordam beradi.[3]

Bolalarni jamiyatga muvaffaqiyatli moslashish va to'laqonli oilaviy munosabatlarni o'rnatish uchun zarur bilim, ko'nikma va malakalar bilan qurollantirish lozim deb hisoblayman.

Buning uchun ularga turli xil psixologik treninglar va metodlar yaxshi samara beradi.

Chunki bolalar o'z hayotlarini boshlashlari uchun ularga avvalo eski hayotlariga bo'lgan nafrat tuyg'usidan xalos bo'lish talab etiladi.

Eski oilasiga nafrat tuygʻusi, ota-onaga nafrat tuygʻusi Bolaning shaxsiy hayotiga ham juda katta zarar yetkazishi mumkin. Va eng asosiysi bola shaxsiy hayotini boshlay olmaydi.

Bolalar uyi tarbiyalanuvchilarini oilaviy hayotga tayyorlash shakllari quyidagilar:

- Guruh darslari;
- Psixologik treninglar: muloqot qobiliyatlarini, hissiy aqlni, munosabatlarni oʻrnatish qobiliyatini rivojlantirish;
- Tarbiyaviy maʼruzalar: oila psixologiyasi asoslari, moliyaviy savodxonlik, kundalik hayot;
- Rolli oʻyinlar: turli xil oilaviy vaziyatlarni simulyatsiya qilish;
- Shaxsiy ish;
- Psixolog bilan maslahatlar: shaxsiy muammolarni hal qilishda yordam berish va oʻz-oʻzini hurmat qilish;
- Mentorlik: katta yoshdagi talabalarga yoki koʻngillilarga maslahat berish;
- Sinf dan tashqari tadbirlar;
- Oilalarga tashrif buyurish, oilaviy bayramlarda qatnashish;
- Birgalikda dam olishni tashkil qilish: piyoda sayohatlar, pikniklar;
- Karyera yoʻnalishi;
- Kelajakdagi oilaviy hayot bilan bogʻliq kasb tanlashda yordam berish (pedagogika, tibbiyot, ijtimoiy ish) kabilar bolalarni kelajakda shaxsiy hayotga tayyorlash shakllaridir.[2]

Bolalar uyi tarbiyalanuvchilarini oilaviy hayotga tayyorlash usul va vositalari quyidagilar:

- Interaktiv usullar;
 - Munozaralar, bahslar, aqliy hujumlar;
 - Loyiha faoliyati: oilaviy byudjetni yaratish, uy xoʻjaligini rejalashtirish;
 - Vizual usullar:
 - Taqdimotlar, videolar, namoyishlar;
 - Zamonaviy texnologiyalardan foydalanish: taʼlim dasturlari, onlayn platformalar;
 - Amaliy usullar:
 - Pazandachilik, hunarmandchilik, taʼmirlash boʻyicha mahorat darslari;
 - Bolalarni parvarish qilish koʻnikmalarini oʻrgatish;
- Muhim jihatlar:
- Individual yondashuv: har bir bolaning yoshi, shaxsiy xususiyatlari va hayotiy tajribasi hisobga olinishi lozim;
 - Integratsiyalashgan yondashuv: psixologik, pedagogik va ijtimoiy ishlarning kombinatsiyasiga eʼtibor qaratish lozim;
 - Oila bilan birgalikda ishlash: potentsial farzand asrab oluvchi oilalarni tayyorgarlik jarayoniga jalb qilish kerak;
 - Davomiyligi va izchilligi: dastur uzoq muddatga moʻljallangan boʻlishi va muntazam darslarni oʻz ichiga olishi kerak.[2]

Kutilayotgan natijalar:

- Bolalarda oila va nikohga ijobiy munosabatni shakllantirish;
- Muloqot, hamkorlik, murosaga kelish qobiliyatlarini rivojlantirish;

- Mas'uliyat va mustaqillik darajasini oshirish;
- O'z qobiliyatiga va baxtli oila yaratish qobiliyatiga ishonch hosil qilish.[3]

XULOSA

Mehribonlik uylari tarbiyalanuvchilarini oilaviy hayotga tayyorlash turli soha mutaxassislarining birgalikdagi sa'y-harakatlarini talab qiladigan murakkab va mas'uliyatli vazifadir. Tizimli yondashuv, ishning turli shakllari va usullaridan foydalanish, shuningdek, har bir bolaga individual yondashuv ushbu dastur muvaffaqiyatining kalitidir.

Shunday ekan ota-onasiz bolalarga faqatgina oilaviy bolalar uylari rahbarlari emas, balki butun mamlakat a'zolari ota-onadir. Biz har birimiz, ota-onasiz qolgan bolalarning kelajagini o'ylashimiz va ularning kelajagi chiroyli bo'lishi uchun harakat qilishimiz zarur.

REFERENCES

1. Andrew Malone, "The real Slumdog Millionaires: Behind the cinema fantasy, mafia gangs are deliberately crippling children for profit", Daily Mail, 24 Ocak 2009,
2. "The Orphans of Ukraine", Ukraine Orphan Outreach,
<http://www.ukraineorphans.org/orphans-of-ukraine/>
3. "Child Soldiers", War Child, <http://www.warchild.org.uk/issues/child-soldiers>
4. https://www.insamer.com/tr/dunyada-yetim-gercegi_124.html
5. <https://cyberleninka.ru/article/n/yetim-va-ota-ona-qaramog-idan-mahrum-bo-lgan-bolalarni-maktablarda-sifatli-ta-lim-va-tarbiya-olishdagi-muammolari>